

**Bryssel, 16. kesäkuuta 2025
(OR. en)**

9595/25

**SOC 329
EMPL 207
EDUC 189
ECOFIN 639**

ILMOITUS

Lähtettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Vuoden 2025 maakohtaisten suositusten sekä vuoden 2024 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanon arviointi: työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausunto – Hyväksyminen

---

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausunto vuoden 2025 maakohtaisten suositusten sekä vuoden 2024 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanon arvioinnista. Neuvoston (työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat) on tarkoitus hyväksyä lausunto istunnossaan 19. kesäkuuta 2025.

Tämän ilmoituksen lisäykset:

- Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean sosiaalista lähentymistä koskevat arvioinnit vuodelle 2025 – Maakohtaiset päätelmät (ADD 1)
- Työllisyyskomitean monenväliseen valvontaan liittyvät arvioinnit vuodelle 2025 – Maakohtaiset päätelmät (ADD 2)
- Sosiaalisen suojelun komitean monenväliset täytäntöönpanoon liittyvät arvioinnit vuodelle 2025 – Maakohtaiset päätelmät (ADD 3)

Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean lausunto vuoden 2025 eurooppalaisesta ohjausjaksosta

13. kesäkuuta 2025

Johdanto

EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 148, 150 ja 160 artiklan määräysten, komiteoiden perustamisesta tehtyjen neuvoston päätösten sekä talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EU) 2024/1263 pohjalta työllisyyskomitea (EMCO) ja sosiaalisen suojelun komitea (SPC) ovat eurooppalaisen ohjausjakson täytäntöönpanon osalta toimivaltaisia työllisyys-, osaamis- ja sosiaalipolitiikkojen suhteen.

Näin ollen työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea antoivat koko vuoden 2025 eurooppalaisen ohjausjakson ajan Euroopan komission esittämien asiaankuuluvien ehdotusten pohjalta panoksensa vuosittaisten *yhteisen työllisyysraportin*¹, *euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen*² ja uusien *maakohtaisten suositusten* viimeistelyyn.³ Lisäksi komiteat valmistelivat neuvoston päätelmät, jotka liitettiin *vuoden 2025 yhteiseen työllisyysraporttiin*⁴, ja Eurooppa-neuvostoa varten *horisontaalisen yhteenvetoasiakirjan*, joka liitettiin vuoden 2025 *maakohtaisiin suosituksiin*.⁵

---

¹ [Komissio ehdotti](#) vuoden 2025 yhteistä työllisyysraporttia osana syyspakettia 18. joulukuuta 2024. Komiteoissa käytyjen neuvottelujen jälkeen [neuvosto hyväksyi](#) sen TSTK-neuvoston istunnossa 10. maaliskuuta. Lopullinen julkaisu on saatavilla [tässä linkissä](#).

² Euroaluetta koskevan suosituksen [työllisyys- ja sosiaalinaluekohdat](#) hyväksyttiin TSTK-neuvoston istunnossa 10. maaliskuuta. Suositus [hyväksyttiin lopullisesti](#) Ecofin-neuvoston istunnossa 13. toukokuuta.

³ [Komissio ehdotti](#) vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia osana kevätpakettia 4. kesäkuuta. Komiteoissa käytyjen neuvottelujen jälkeen neuvosto hyväksyi työllisyys- ja sosiaalinaluekohdat TSTK-neuvoston istunnossa 19. kesäkuuta. Ne on määrä hyväksyä lopullisesti Ecofin-neuvoston istunnossa 8. heinäkuuta.

⁴ Neuvosto hyväksyi [neuvoston päätelmät yhteisestä työllisyysraportista 2025](#) TSTK-neuvoston istunnossa 10. maaliskuuta.

⁵ Vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia koskevan horisontaalisen yhteenvetoasiakirjan, joka on laadittu puheenjohtajavaltio Puolan johdolla, tarkoituksena on antaa panos poliittisiin keskusteluihin neuvostossa (TSTK-neuvoston istunto 19. kesäkuuta ja Ecofin-neuvoston istunto 20. kesäkuuta) ja Eurooppa-neuvostossa (26.–27. kesäkuuta).

Komiteat tarkastelivat

⁶ työllisyys- ja sosiaalineläkökohdista. Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea osallistuivat yhteistyössä Ecofinin komiteoiden kanssa myös keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien hyväksymistä koskevien neuvoston suositusten valmisteluun.⁷

Tämän lausunnon **osassa 1** esitetään komiteoiden yleiset näkemykset eurooppalaisen ohjausjakson hallinnointineläkökohdista. Lausunnon **osassa 2** tarkastellaan komission ehdotuksia vuoden 2025 maakohtaisiksi suosituksiksi, jotka esiteltiin työllisyyskomitealle ja sosiaalisen suojelun komitealle 5. kesäkuuta 2025. Lausunnon **osassa 3** esitetään myös jäsenvaltioiden edistymistä neuvoston antamien asiaankuuluvien vuoden 2024 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa. *Sosiaalisen lähentymisen kehyksen* täytäntöönpano auttoi myös seuraamaan ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen lähentymisen tilannetta EU:ssa.⁸ Viimeksi mainitun osalta ensimmäisen vaiheen analyysi sisällytettiin vuoden 2025 yhteiseen työllisyysraporttiin, ja komissio julkaisi toisen vaiheen analyysin asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa käydyn kahdenvälisen keskustelun jälkeen ja kuultuaan työmarkkinaosapuolia ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen lähentymisen riskeistä ja haasteista. Toisen vaiheen analyysin tuloksista keskusteltiin työllisyyskomiteassa ja sosiaalisen suojelun komiteassa useiden *sosiaalista lähentymistä koskevien arviointien* avulla.⁹

Asetuksen (EU) 2024/1263¹⁰ tultua voimaan komiteat keskustelivat vuonna 2025 ensimmäistä kertaa myös jäsenvaltioiden laatimien uusien *keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien*¹¹ ja niihin liittyvien *vuotuisten edistymisraporttien* jäsenvaltioiden edistymistä vuoden 2024 asiaankuuluvien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa ja sosiaalisen lähentymisen kehyksen tuloksia koskevan tarkastelun tulokset temaattisina viesteinä, jotka ovat nousseet esiin monenväliseen valvontaan liittyvistä komiteoiden arvioinneista. Maakohtaiset päätelmät on esitetty **liitteissä**.

---

⁶ Vuoden 2025 vuotuiset edistymisraportit esitetään [tässä linkissä](#).

⁷ Komissio ehdottaa suosituksia, ja ne hyväksytään Ecofin-neuvoston istunnoissa.

⁸ Sosiaalisen lähentymisen kehyksen rakenne ja ominaispiirteet on kuvattu [sosiaalisen lähentymisen kehyksen sisällyttämistä eurooppalaiseen ohjausjaksoon koskevissa keskeisissä viesteissä](#) sekä asiaa koskevassa [työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean työryhmän raportissa](#). Asiakirjat esiteltiin TSTK-neuvostolle 12. kesäkuuta 2023. Sosiaalisen lähentymisen kehyksen ominaispiirteistä keskusteltiin erityisessä työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean työryhmässä lokakuun 2022 ja toukokuun 2023 välisenä aikana.

⁹ Komissio julkaisi toisen vaiheen analyysin [komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa](#) 11. huhtikuuta. Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea suorittivat arvioinnit 13. toukokuuta (ks. osa 3.1).

¹⁰ [Asetus \(EU\) 2024/1263](#), annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta.

¹¹ [Tässä linkissä](#) esitetään keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat.

Osa 1

Eurooppalaisen ohjausjakson hallinnointinäkökohdat

Vuoden 2025 eurooppalainen ohjausjakso oli EU:n uuden talouden ohjausjärjestelmän ensimmäinen täytäntöönpanovuosi. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari on edelleen yksi unionin yhteisistä painopisteistä. Aiempien kehotusten mukaisesti¹² komiteat suhtautuivat myönteisesti siihen, että talous-, finanssi-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaan sovelletaan yhtenäisempää lähestymistapaa muun muassa TSTK- ja Ecofin-neuvoston välisen tehostetun yhteistyön avulla. Vuoden 2025 ohjausjaksossa tunnustettiin, että työllisyys, osaaminen ja koulutus sekä sosiaaliset painopisteet ovat olennaisen tärkeitä pilarin periaatteiden toteuttamiseksi ja samalla yksi keskeisistä horisontaalisista edellytyksistä unionin kilpailukyvyyn sekä kestäväen ja osallistavan kasvun vahvistamiseksi. Tässä yhteydessä työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea keskustelivat jäsenvaltioiden toimittamien keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien ensimmäisen kierroksen merkityksellisistä näkökohdista, osallistuivat niiden sisällön vahvistavien neuvoston suositusten valmisteluun ja keskustelivat asiaan liittyvästä vuotuisten edistymisraporttien sisällöstä. Keskipitkän aikavälin suunnitelmissa keskitytään voimakkaasti työllisyyteen, osaamiseen ja koulutukseen sekä sosiaalipolitiikkaan, ja suuri osa toimenpiteistä oikeuttaa julkisen talouden sopeutusuran pidentämisen näillä aloilla, koska niillä odotetaan olevan myönteinen vaikutus talouskasvuun.¹³ Vuosina 2023–2024 työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan taloudellisista vaikutuksista käytyjen laajojen pohdintojen pohjalta¹⁴ komiteat odottavat, että komissio kuulee niitä erityisen tietokeskuksen suunnittelusta ja toimeksiannosta. Tämä aloite voi myös auttaa edistämään yhteisymmärrystä siitä, miten työllisyys, osaaminen ja koulutus sekä sosiaaliset uudistukset ja investoinnit edistävät niin sosiaalista edistystä kuin kestäväen ja osallistavaa talouskasvua.

---

¹² Ks. neuvoston marraskuussa 2023 hyväksymä [lausunto sosiaalisten investointien lisäarvosta ja TSTK-neuvoston roolista eurooppalaisen ohjausjakson hallinnoinnissa](#) (8, 9 ja 11 kohta) sekä neuvoston maaliskuussa 2024 hyväksymä [lausunto Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevista unionin tulevista poliittisista prioriteeteista](#) (16 ja 17 kohta).

¹³ Ks. [työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean puheenjohtajien kirje TSTK-neuvoston ministereille](#), päivätty 26. helmikuuta.

¹⁴ Näiden perusteella neuvosto hyväksyi [lausunnon sosiaalisten investointien lisäarvosta ja TSTK-neuvoston roolista eurooppalaisen ohjausjakson hallinnoinnissa](#) 28. marraskuuta 2023, [TSTK- ja Ecofin-ministerit kävivät periaatekeskustelun](#) 12. maaliskuuta 2024 ja neuvosto hyväksyi [neuvoston päätelmät työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan roolista selviytymiskykyisten talouksien kannalta](#) sekä [vapaaehtoiset ohjaavat periaatteet EU:n jäsenvaltioille työmarkkina-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan aloilla tehtävien uudistusten ja investointien taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi](#) 20. kesäkuuta 2024.

Eurooppalaisen ohjausjakson työllisyys- ja sosiaalisen ulottuvuuden osalta komiteat keskustelivat koko vuoden 2025 syklin ajan tähän mennessä saavutetusta edistyksestä vuoteen 2030 ulottuvien työllisyyttä, osaamista sekä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vähentämistä koskevien EU:n ja kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa.¹⁵ Vaikka EU on hyvää vauhtia saavuttamassa vuodeksi 2030 asetetun yleistavoitteen vähintään 78 prosentin työllisyysasteesta – seitsemän jäsenvaltiota on jo saavuttanut kansalliset tavoitteensa ja suurin osa näyttää edistyvän suunnitellusti – työllisyyskomitea pani huolestuneena merkille, että edistyminen EU:n aikuiskoulutustavoitteen saavuttamisessa on ollut vähäistä ja että vain kymmenen jäsenvaltiota on edennyt kansallisten tavoitteidensa saavuttamisessa.¹⁶ Samaan aikaan sosiaalisen suojelun komitea totesi, että covid-19-pandemia sekä energiakriisi ja viime vuosien korkea inflaatio ovat aiheuttaneet sen, että köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrä on vähentynyt EU:ssa vain hieman. Ainoastaan puolet jäsenvaltioista on edistynyt kansallisten tavoitteidensa saavuttamisessa ja noin kolmanneksessa jäsenvaltioita tilanne on heikentynyt. Komiteat suhtautuivat toukokuussa myönteisesti mahdollisuuteen esittää lisää näkemyksiään seuraavan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman sisällöstä ja täydensivät näkemyksiä, joita ne olivat jo esittäneet vuonna 2024 laatimassaan *lausunnossa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon tulevista poliittisista prioriteeteista*¹⁷.

---

¹⁵ Komiteat esittivät kesäkuussa 2022 neuvostolle [lausunnon vuoteen 2030 ulottuvien kansallisten tavoitteiden määrittämisestä](#).

¹⁶ Useat työllisyyskomitean jäsenet pyysivät tässä yhteydessä pohtimaan edelleen aikuiskoulutustutkimuksen tiedoista työvoimatutkimuksen tietoihin siirtymisen toteutettavuutta (nykyisen suunnitelman mukaisesti) sekä mahdollisuuksia harkita työpaikkakoulutusta, kun otetaan huomioon tähänastinen vähäinen edistyminen ja tämän tyyppisen koulutuksen merkitys joissakin maissa.

¹⁷ Ks. alaviite 12.

Tukeakseen ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen liittyvien riskien ja haasteiden tunnistamista komissio pani täytäntöön sosiaalisen lähentymisen kehyksen. Vuonna 2024 toteutetun pilottihankkeen tarkastelun¹⁸ jälkeen komiteat panivat tyytyväisinä merkille komission aiemmin julkaiseman toisen vaiheen analyysin, mikä mahdollisti myös asiaa koskevien monenväliseen valvontaan liittyvien arviointien paremman valmistelun. Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea panivat merkille kehyksen tulosten sisällyttämisen vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia koskeviin ehdotuksiin ja maaportteihin, millä tuettiin politiikkatoimien määrittämistä ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen lähentymisen edistämiseksi. Jotkut komiteoiden jäsenet toistivat kuitenkin epäilyksensä kehyksen kyvystä ottaa kattavasti huomioon sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvat riskit, jotka liittyvät erityisesti tiettyjen sosiaalisten indikaattoreiden ajantasaisuuteen ja siihen, että sosiaali-indikaattoreiden tulostaulusta puuttuu joitakin asiaankuuluvia politiikanaloja, ja pyysivät lisäämään vuoropuhelua avoimuuden varmistamiseksi prosessissa, joka johtaa siihen, että komissio yksilöi maat, joilla on sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvia riskejä. Komiteat ovat valmiita tekemään yhteistyötä komission kanssa mukautusten toteuttamiseksi, jotta analyysia ja prosessia voidaan parantaa.

Yleisen käytännön mukaisesti työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea kävivät myös kattavia keskusteluja EU:n työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden edustajien kanssa syksy- ja kevätpaketeissa esitetyistä poliittisista prioriteeteista. Nämä keskustelut johtivat rakentavaan ja perusteelliseen vuoropuheluun, joka otettiin asianmukaisesti huomioon tämän lausunnon valmistelussa. Komiteat vahvistavat, että työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan edustajien ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien ottaminen mukaan eurooppalaisen ohjausjakson ja kansallisen päätöksenteon syklin kaikkiin vaiheisiin on tärkeä tekijä talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan koordinoinnin ja täytäntöönpanon onnistumisen kannalta. Tässä yhteydessä työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea lisäsivät vuoden 2025 alkupuoliskolla entisestään työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistumista toimintaansa edistääkseen niiden osallistumista haasteiden tunnistamiseen ja asiaankuuluvien poliittisten ratkaisujen laatimiseen.¹⁹

---

¹⁸ Ks. [sosiaalisen lähentymisen kehyksen arviointi, sellaisena kuin se on pantu täytäntöön pilottihankkeena vuoden 2024 eurooppalaisella ohjausjaksolla](#), josta keskusteltiin TSTK-neuvoston istunnossa 2. joulukuuta 2024.

¹⁹ Vuoden 2025 eurooppalaisen ohjausjakson aikana järjestettiin kolmikantakokouksia työllisyyskomitean politiikan analysointiryhmässä 11. maaliskuuta (mukana kansallisia työmarkkinaosapuolia kaikista jäsenvaltioista) ja sosiaalisen suojelun komiteassa 11. huhtikuuta (mukana myös kansalaisyhteiskunta). Molemmissa kokouksissa keskusteltiin maaliskuussa 2024 julkaistun komission [työvoimapulaa ja osaamisvajetta koskevan toimintasuunnitelman](#) täytäntöönpanosta.

Lisäksi työllisyyskomitean ja koulutuskomitean (EDUC) jäsenten yhteinen kokous pidettiin maaliskuussa sen jälkeen, kun Euroopan komissio oli julkistanut osaamisunionia koskevan aloitteensa. Keskustelussa jäsenvaltiot korostivat aloitteen sekä koulutukseen ja osaamiseen tehtävien lisäinvestointien merkitystä ja keskustelivat sen eri näkökohdista.

Lopuksi komiteat pyytävät komissiota – tiiviissä yhteistyössä neuvoston tulevien puheenjohtajavaltioiden kanssa – laatimaan vuodesta 2026 alkaen riittävän ja ennakoitavan aikataulun kevätpaketin julkaisemiselle. Tämän vuoden syklin aikana työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea ilmaisivat olevansa tyytymättömiä kevätpaketin myöhäiseen julkaisemiseen 4. kesäkuuta, mikä vaaransi perussopimukseen pohjautuvan TSTK-neuvoston osallistumisen uusien maakohtaisten suositusten valmisteluun ja hyväksymiseen. Viivästyminen edellytti poikkeuksellisia mukautuksia sekä komitean että neuvoston tasolla, mukaan lukien alun perin 12. päivänä kesäkuuta pidettäväksi suunnitellun TSTK-neuvoston istunnon lykkääminen (19. päivään kesäkuuta) ja komiteoiden erityisjärjestelyt sen varmistamiseksi, että TSTK-ministerit voisivat hyväksyä vähintäänkin uusien maakohtaisten suositusten työllisyys- ja sosiaalineläkökohdat. Yleisen käytännön vastaisesti TSTK-ministerit eivät kuitenkaan voineet hyväksyä TSTK-neuvoston ja Ecofin-neuvoston yhteisen toimivallan piiriin kuuluvia maakohtaisia suosituksia, vaan ne hyväksytään suoraan Ecofin-neuvoston istunnossa, joka on määrä pitää 8. heinäkuuta. Lisäksi maakohtaisten suositusten työllisyys-, osaamis- ja sosiaalineläkökohtien tarkastelun tiukka aikataulu uhkaa heikentää ohjausjakson uskottavuutta ja vaikuttaa kielteisesti lopullisiin suosituksiin sitoutumiseen ja niiden laatuun, koska aitoihin monenvälisiin keskusteluihin on vain vähän aikaa.

Osa 2

Vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia koskevien komission ehdotusten arviointi

Vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia koskevat ehdotukset merkitsivät siirtymistä vuonna 2022 vahvistetusta ”rajoitetusta” lähestymistavasta, joka liittyi elpymis- ja palautumissuunnitelmien kokonaisvaltaiseen luonteeseen, kattavampiin suosituksiin. Viime vuoden tapaan ohjausjaksossa keskityttiin edistämään kilpailukykyä ja vaurautta unionissa puuttamalla kestävä ja osallistavan talouskasvun ja tuottavuuspotentiaalin pullonkauloihin. TSTK-neuvoston toimivallan alalla tämä tarkoitti useita ehdotuksia maakohtaisiksi suosituksiksi, joilla puututaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen sekä osaamisen kohtaanto-ongelmaan, vahvistetaan koulutusjärjestelmiä, edistetään työmarkkinoille integroitumista ja tehokasta aktiivista työvoimapolitiikkaa, vähennetään työnteon pidäkkeitä työn verotuksessa ja sosiaalietuusjärjestelmissä sekä vahvistetaan sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden järjestelmiä. Tämä johti myös lähestymistapaan, jossa keskitytään kilpailukyvyn parantamiseen samalla kun pidetään yllä unionin sosiaalista ulottuvuutta sen varmistamiseksi, että ketään ei jätetä jälkeen.

Työnteon kannustamiseksi jäsenvaltioita rohkaistaan edelleen vahvistamaan aktiivista työvoimapolitiikkaa muun muassa kohdennetuilla toimenpiteillä, jotka koskevat työmarkkinoilla aliedustettuina olevia, ja uudistamaan vero- ja etuusjärjestelmiä. Komission analyysissä korostetaan, että on tärkeää edistää työpaikkojen laatua ja parempia työoloja. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla ja työehtosopimusneuvotteluilla on oltava tässä keskeinen rooli kansallisten lakien ja/tai käytäntöjen mukaisesti. Tätä pidetään olennaisen tärkeänä työmarkkinoille osallistumisen esteiden poistamiseksi ja Euroopan houkuttelevuuden ja kilpailukyvyn lisäämiseksi, kuten myös äskettäin annetussa *työllisyyskomitean lausunnossa työn laatuun liittyvistä näkökohdista* korostettiin.²⁰

---

²⁰ Ks. 19. kesäkuuta pidettävää TSTK-neuvoston istuntoa varten laadittu [lausunto työn laatuun liittyvistä näkökohdista](#).

Uusissa suosituksissa painotettiin asianmukaisesti koulutusta ja osaamisen kehittämistä kilpailukykyisen ja vauraan Euroopan avaintekijöinä, ja kaikki jäsenvaltiot saivat asiaa koskevia suosituksia. Tämä johtuu myös viimeaikaisista suuntauksista, jotka osoittavat perustaitojen hallinnan heikkenemistä ja hidasta edistymistä aikuiskoulutukseen osallistumisen lisäämisessä. Tässä yhteydessä jäsenvaltioita kannustetaan laajentamaan elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, parantamaan taitojen tunnustamista, sovittamaan opetussuunnitelmat ja opetusmenetelmät paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin ja parantamaan koulutuksen yleistä laatua ja osallistavuutta. Näin ollen useissa maakohtaisia suosituksia koskevissa ehdotuksissa keskitytään tarjoamaan kohdennetumpaa koulutustukea muita heikommassa asemassa oleville oppilaille ja vahvistamaan osallistavaa koulutusta, ja koulutus- ja osaamispolitiikassa olisi otettava huomioon erityis- ja STEM-taitojen kasvava kysyntä – erityisesti strategisilla aloilla, jotka ovat sidoksissa innovointiin sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään – ja puututtava edelleen nykyiseen ja tulevaan työvoimapulaan ja osaamisvajaseen sekä osaamisen kohtaanto-ongelmaan.

Sosiaalisen osallisuuden ja sosiaalisen suojelun alalla, erityisesti eläkkeiden, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon osalta, vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia koskevissa ehdotuksissa kiinnitettiin asianmukaista huomiota sekä riittävyteen että julkisen talouden kestävyteen liittyviin huolenaiheisiin. Jäsenvaltioille suositellaan, että ne uudistavat eläkejärjestelmiään – joita täydennetään toimenpiteillä, joilla pyritään pidentämään työuria – ja parantavat muiden sosiaalisen suojeluun ja osallisuuteen liittyvien etuuksien tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Samalla niiden olisi laajennettava perus- ja sosiaalipalvelujen, myös terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon, saatavuutta ottamalla huomioon myös alueelliset erot. Väestörakenteen muutosten ja niihin liittyvän terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon kasvavan kysynnän vuoksi on olennaisen tärkeää siirtyä ennaltaehkäiseviin yhteisölähtöisiin lähestymistapoihin. Köyhyyden ja erityisesti lapsiköyhyyden osalta suositellaan, että jäsenvaltiot vastaavat näihin haasteisiin, myös parantamalla sosiaalisten tulonsiirtojen ja sosiaaliavun tehokkuutta, kattavuutta ja riittävyttä ja varmistamalla samalla niiden julkisen talouden kestävyden. Maakohtaisia suosituksia koskevissa ehdotuksissa korostettiin tarvittaessa myös asuntojen kohtuuhintaisuuden muutoksia, jotka saattavat heikentää elintaso.

Vuoden 2025 maakohtaisia suosituksia koskevien ehdotusten viimeistelemiseksi tarvituista erityisjärjestelyistä huolimatta työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea varmistivat yhteistyön talouspoliittisen komitean ja talous- ja rahoituskomitean (varajäsenet) kanssa mahdollistaakseen useiden luonteeltaan monialaisten poliittisten kysymysten tehokkaan tarkastelun. Tavanomaisen käytännön mukaisesti koulutusta ja osaamista koskevista maakohtaisista suosituksista keskusteltiin työllisyyskomiteassa, ja keskusteluihin osallistui koulutuskomitean edustajia. Terveysteen liittyvistä maakohtaisista suosituksista keskusteltiin sosiaalisen suojelun komiteassa, ja jäseniä pyydettiin koordinoimaan toimintaa asiaankuuluvien asiantuntijoiden kanssa kansallisella tasolla.

Osa 3

Tärkeimmät havainnot vuoden 2024 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanosta ja sosiaalisen lähentymisen tilasta unionissa

Monenvälinen valvonta on yksi työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean päätehtävistä eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa²¹. Se edellyttää muun muassa²² neuvoston edellisen ohjausjakson aikana antamien maakohtaisten suositusten johdosta käynnistettyjen uudistusten, investointien ja laajempien politiikkatoimien perusteellista arviointia. Monenvälisillä valvontatoimilla on keskeinen rooli jäsenvaltioiden politiikkatoimien tukemisessa, koska niiden puitteissa vaihdetaan poliittista tietämystä ja parhaita käytäntöjä ja edistetään yhteisymmärrystä maakohtaisista haasteista, jotta asiasta voidaan tiedottaa neuvostolle.

---

²¹ Työllisyyskomitean osalta arviointi perustuu SEUT 148 ja 150 artiklaan ja sosiaalisen suojelun komitean osalta SEUT 160 artiklaan. Uudessa [asetuksessa \(EU\) 2024/1263](#) työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea vahvistetaan asiaankuuluviksi komiteoiksi, jotka osallistuvat eurooppalaiseen ohjausjaksoon toimivaltuksiensa mukaisesti. Myös komiteoiden perustamisesta tehdyissä neuvoston päätöksissä (työllisyyskomitean osalta [2015/772](#), jolla kumotaan 2000/98, ja sosiaalisen suojelun komitean osalta [2015/773](#), jolla kumotaan 2004/689) annetaan niille toimivalta osallistua kaikkiin eurooppalaisen ohjausjakson osatekijöihin omilla aloillaan.

²² Työllisyyskomiteassa monenvälisiin valvontatoimiin kuuluvat myös tiettyjen TSTK-neuvoston toimivaltaan kuuluvien ja kaikille jäsenvaltioille osoitettujen neuvoston suositusten täytäntöönpanoa koskevat erityisarvioinnit. Sosiaalisen suojelun komitea järjestää perusteellisia temaattisia keskusteluja tai välittää yhteisiä raportteja asiaankuuluvien neuvoston suositusten jatkotoimia varten.

Vuonna 2025 molemmat komiteat arvioivat asiaankuuluvien vuoden 2024 maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa ja keskustelivat sosiaalisen lähentymisen kehyksen uuden maakohtaisen analyysin yhteydessä myös sosiaalista lähentymistä koskevasta komission toisen vaiheen maa-analyysistä ja tekivät siitä päätelmiä. Kaikissa maakohtaisissa arvioinneissa arviointi perustui jäsenvaltioiden raportointiin viimeisimmistä toteutetuista toimenpiteistä, minkä jälkeen muut jäsenvaltiot ja komissio arvioivat kyseisiä toimenpiteitä. Maakohtaisista päätelmistä sovittiin yhteisesti, ja ne ovat tämän lausunnon liitteenä.

3.1 Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean horisontaaliset havainnot ylöspäin tapahtuvasta sosiaalisesta lähentymisestä

Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea toteuttivat 13. toukokuuta 2025 useita sosiaalista lähentymistä koskevia arviointeja sosiaalisen lähentymisen kehyksen mukaisen ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä koskeneen komission toteuttaman analyysin pohjalta. Tämä maakohtainen analyysi edistää työllisyys-, osaamis- ja sosiaalipolitiikan kehityksen seurantaa talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä SEUT-sopimuksen 148 artiklan mukaisesti. Se tukee myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden kansallista täytäntöönpanoa ja vuoteen 2030 ulottuvien työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n yleistavoitteen ja kansallisten tavoitteiden saavuttamista ottaen asianmukaisesti huomioon asiaankuuluva toimivalta sekä toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet. Arvioinneissa käsiteltiin niitä riskejä ja haasteita ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen lähentymisen alalla, joita komission 11. huhtikuuta julkaistuissa sosiaalista lähentymistä koskevissa toisen vaiheen maa-analyyseissa²³ käsitellyt jäsenvaltiot kohtaavat, sekä tapauksen mukaan näille jäsenvaltioille vuonna 2024 annettujen maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa.

---

²³ Ks. [komission toisen vaiheen maa-analyysi sosiaalisesta lähentymisestä sosiaalisen lähentymisen kehyksen mukaisesti](#).

- Vahvojen ja sopeutumiskykyisten työmarkkinoiden yhteydessä sosiaalisen lähentymisen kehityksen toisen vaiheen analyysissä vuonna 2025 korostettiin **haasteita, joita kohdataan erityisesti sosiaalisen suojelun ja osallisuuden aloilla** ja jotka johtuvat joistakin heikkenevistä malleista, sekä koulutuksen ja osaamisen alalla. Työmarkkinoilla on myös kuitenkin edelleen haasteita, jotka liittyvät erityisesti puutteisiin tiettyjen ryhmien (naiset, nuoret, vammaiset henkilöt, kolmansien maiden kansalaiset) osallistumis- ja työllisyysasteessa, huomattavaan osaamisvajeeseen ja työvoimapulaan sekä alueellisiin eroihin, jotka vaikuttavat joihinkin jäsenvaltioihin. Kaiken kaikkiaan haavoittuvassa asemassa olevaan väestöryhmään kuuluminen on edelleen liian usein vahva ennuste koulutus- ja työmarkkinatuloksista.
- Joillakin jäsenvaltioilla on haasteita, jotka liittyvät jatkuvasti **suuriin köyhyiden tai sosiaalisen syrjäytymisen riskeihin** (jotka koskevat erityisesti joitain ryhmiä), vaikeuksiin perustaa tehokkaita sosiaalisen suojelun järjestelmiä, joilla puututaan tehokkaasti köyhyysriskeihin, ja suuriin tuloeroihin, erityisesti kun otetaan huomioon viime vuosien korkea inflaatio, jolla on väistämättä ollut suurempi vaikutus pienituloisiin ja työttömiin kotitalouksiin. Myös lapsiköyhyysaste on edelleen yleisesti ottaen korkea, minkä vuoksi on ratkaisevan tärkeää panna eurooppalainen lapsitakuu kaikilta osin täytäntöön. Muilla jäsenvaltioilla on edelleen haasteita kohtuuhintaisten terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitopalvelujen saatavuuden parantamisessa, mikä on erityisen tärkeää väestön ikääntyessä. Korkealaatuisten aktiivisen osallisuuden toimenpiteiden saatavuuden – joka on yhdistetty keskeisten palvelujen ja sosiaalipalvelujen saatavuuteen – varmistaminen olisi edelleen asetettava etusijalle monissa jäsenvaltioissa, muun muassa väestöryhmien ja alueiden välisen eriarvoisuuden vähentämiseksi ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi. Viime vuosina on suunniteltu tai toteutettu uudistuksia ja investointeja, joiden tavoitteena on erityisesti lisätä työmarkkinoiden aktivointia ja sosiaalietuuksien ja eläkkeiden riittävyyttä sekä laajentaa kohtuuhintaisten terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitajärjestelmien saatavuutta. Mahdolliset kompromissit riittävän rahoituksen sekä sosiaalisen suojelun ja sosiaaliturvajärjestelmien kestävyysvälinällä ovat edelleen erittäin merkityksellisiä tässä yhteydessä, mikä tarkoittaa, että vero- ja etuusjärjestelmä on suunniteltava vaikuttavalla ja tehokkaalla tavalla.

- **Aikuisten osallistuminen koulutukseen** on edelleen vähäistä ja alittaa selvästi vuodeksi 2030 asetetun EU:n tavoitteen ja monissa tapauksissa myös kansalliset tavoitteet. On kiireellisesti jatkettava koulutusjärjestelmien laadun ja tasapuolisuuden parantamiseen sekä perustaitojen vahvistamiseen tähtääviä toimia, jotta voitaisiin korjata myös sosioekonomisiin olosuhteisiin liittyvät jatkuvat erot koulutustuloksissa ja osaamistasoissa. On todennäköistä, että henkilöt, joiden osaamistaso on alhainen, osallistuvat edelleen vähiten koulutustoimintaan ja siten myös hyötyvät vähiten vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä. Koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen puuttumiseen liittyy edelleen haasteita, ja edistymisen on tältä osin todettu olevan hidasta. Edelleen on olennaista, että parannetaan valmiuksia toteuttaa hyvin suunniteltua ja paremmin kohdennettua **aktiivista työmarkkinapolitiikkaa** yhdistettynä muihin mahdollistaviin palveluihin, jotta voimaannutetaan haavoittuvassa asemassa olevia ja aliedustetuista ryhmistä tulevia henkilöitä ja annetaan heille taitoja, joita he tarvitsevat työmarkkinoille pääsemiseen sekä siellä pysymiseen ja etenemiseen, myös vihreää ja digitaalista muutosta silmällä pitäen.
- Jäsenvaltiot ovat selvästi sitoutuneet vastaamaan erityishaasteisiin koulutuksen ja osaamisen alalla. Monia uudistuksia ja käynnissä olevia ohjelmia toteutetaan – myös Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) ja elpymis- ja palautumistukivälineen kautta – perus- ja digitaitojen tason nostamiseksi sekä ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujärjestelmien uudistamiseksi. Lisäksi ollaan ottamassa käyttöön toimenpiteitä, joilla parannetaan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten ja vammaisten henkilöiden integroitumista työmarkkinoille, muun muassa jatkamalla nuorisotakuun täytäntöönpanoa sekä tarjoamalla kannustimia ja tiedotuskampanjoita työnantajille. Näistä toimenpiteistä monien täytäntöönpano on kuitenkin alkuvaiheessa, eikä niistä ole saatu vielä tuloksia. Arvioinneissa korostettiin myös, että on edelleen tärkeää käyttää luotettavia seurantavälineitä ja laatia vaikutustenarviointeja **politiikan vaikuttavuuden arvioimiseksi** ja tarvittavien mukautusten määrittämiseksi, myös täytäntöönpanon aikana.

3.2 Työllisyyskomitean horisontaaliset havainnot

Työllisyyskomitea piti 19. maaliskuuta koulutusta ja osaamista käsittelevän vuotuisen arviointinsa, jonka tarkoituksena oli arvioida edistymistä asiaankuuluvien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa ja vastata työllisyyskehityksen seurantavälineessä ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulussa yksilöityihin uusiin haasteisiin. Tässä yhteydessä käytiin temaattinen keskustelu, joka perustui vuoden 2025 yhteisen työllisyysraportin tärkeimpiin havaintoihin. Lisäksi 18. maaliskuuta järjestettiin työllisyyskomitean ja koulutuskomitean yhteinen kokous, jossa vaihdettiin näkemyksiä osaamisunionia koskevasta komission tiedonannosta, STEM-aineiden opetusta koskevasta strategisesta suunnitelmasta ja perustaitoja koskevasta toimintasuunnitelmasta sekä keskusteltiin tekoälyn käyttöä koulutusjärjestelmissä koskevista tapaustutkimuksista.

- **Työvoimapula ja osaamisvaje** vähenivät EU-maissa hieman vuonna 2024, mutta ne ovat edelleen merkittäviä erityisesti eräillä vihreän ja digitaalisen siirtymän kannalta keskeisillä aloilla, kuten STEM-aloilla, sekä aloilla, joihin väestön ikääntyminen vaikuttaa eniten, kuten hoiva-alalla. Tilanteessa, jossa talouskasvu hidastuu mutta työmarkkinat ovat vahvat, jatkuva työvoimapula ja osaamisvaje osoittavat selvästi, että rakenteelliset osaamisen kohtaantongelmat vaikuttavat EU:n työmarkkinoihin.
- EU on kaukana **vuoden 2030 aikuiskoulutustavoitteen** saavuttamisesta, sillä vain kolme jäsenvaltiota on jo saavuttanut kansalliset tavoitteensa, ja monet muut ovat niistä jäljessä. Tavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttää toimien tehostamista ja vauhdittamista. Toimintapolitiikoilla olisi erityisesti pyrittävä parantamaan koulutukseen nykyisin vähemmän osallistuvien, työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden, matalan ja keskitason koulutuksen suorittaneiden ja yli 55-vuotiaiden osallistumista aikuiskoulutukseen.
- EU:n tasolla on saavutettu vain vähän edistystä **digitaidoissa**, sillä vuonna 2023 ainoastaan hieman yli puolella 16–74-vuotiaista Euroopan kansalaisista oli perustason digitaidot. Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin merkittäviä eroja, ja digitaitojen hallinta on heikentynyt huolestuttavasti nuorten keskuudessa.

- **Varhaiskasvatukseen** osallistuminen on lisääntynyt viime vuosikymmenen aikana, ja seitsemän jäsenvaltiota on saavuttanut vuoden 2030 tavoitteen. EU-maiden sekä eri sosiodemografisten ryhmien välillä on kuitenkin edelleen merkittäviä eroja, ja varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisintä sosioekonomisesti heikommista lähtökohdista tulevien ja syrjäisillä alueilla asuvien parissa.
- **Perustaidot** ovat huolestuttavasti heikkenemässä, ja alisuoriutujien osuus lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä lisääntyy useimmissa jäsenvaltioissa. Heikompi sosioekonominen tausta on edelleen tärkein alisuoriutumisen ennustaja, ja ero parempiosaisiin oppilaisiin kasvaa. Koulutuksen laatua uhkaa jatkuva opettajapula, joka on suurempaa STEM-aineissa ja huono-osaisilla alueilla olevissa kouluissa.
- Toisaalta EU on saavuttamassa **korkeakoulututkinnon suorittaneita koskevan tavoitteensa**, mutta ongelmana on edelleen korkeakoulutuksen työmarkkinarelevanssin parantaminen, jotta voidaan puuttua osaamisvajeeseen useilla aloilla ja kaventaa sukupuolten välisiä eroja. Tämä on erityisen tärkeää STEM-aloilla, joilla tytöt ovat edelleen aliedustettuina. Tältä osin jäsenvaltiot ovat edelleen erittäin sitoutuneita vastaamaan haasteisiin, joita ne kohtaavat koulutustulosten ja tasapuolisuuden parantamisessa, opetussuunnitelmien mukauttamisessa paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin, työvoiman osaamisen kehittämisessä ja aikuisten koulutukseen osallistumisen lisäämisessä. Useat jäsenvaltiot ovat käynnistäneet merkittäviä uudistuksia, joihin kuuluvat opetussuunnitelmien nykyaikaistaminen ja opetusammattien vahvistaminen, mutta niiden vaikutukset eivät ole vielä näkyvissä.
- Lisäksi ollaan kautta linjan toteuttamassa toimenpiteitä, joilla **lisätään entisestään täydennys- ja uudelleenkoulutusohjelmien saatavuutta, tarjotaan työnhakijoille kohdennettumpaa tukea ja mukautetaan ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmia työmarkkinoiden tarpeisiin**. Monissa tapauksissa on kuitenkin tarpeen tehostaa näitä toimia sekä vahvistaa politiikkaa, jolla edistetään työvoiman liikkuvuutta, houkutellaan ammattitaitoisia kolmansien maiden kansalaisia sekä puututaan perus- ja digitaitojen heikkenemiseen ja tarvittaessa kasvavaan opettajapulaan.

- Sosioekonomisen taustan ja alhaisten koulutustulosten välinen vahva syy-yhteys, koulutus- ja oppimistoimintaan osallistumisen väheneminen ja heikot työmarkkinanäkymät edellyttävät EU:lta ja jäsenvaltioilta tehostettuja toimia sen varmistamiseksi, että kaikilla on varhaisesta iästä alkaen **pääsy laadukkaaseen koulutukseen**.
- Jäsenvaltioiden kohtaamiin haasteisiin vastaamiseksi toteutettujen toimenpiteiden **perusteellinen vaikutustenarviointi** on olennaisen tärkeää, jotta menestyksekkäimpiä toimenpiteitä voidaan jatkaa ESR+:n ja elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolon päätyttyä, sillä suurin osa toimenpiteistä rahoitetaan tällä hetkellä niistä.

Työllisyyskomitea piti 2.–3. huhtikuuta aktiivisia työmarkkinapolitiikkoja, työn verotusta ja työmarkkinoiden segmentoitumista käsittelevän vuotuisen arviointinsa, jonka tarkoituksena oli arvioida edistymistä asiaankuuluvien maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa ja vastata työllisyyskehityksen seurantavälineessä ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulussa yksilöityihin uusiin haasteisiin. Maakohtaisten arviointien lisäksi käytiin temaattinen keskustelu, joka perustui vuoden 2025 yhteisen työllisyysraportin tärkeimpiin havaintoihin. Lisäksi julkisten työvoimapolitiikan verkoston varapuheenjohtajaa pyydettiin kertomaan työllisyyskomitealle jäsenvaltioiden julkisten työvoimapolitiikan toimista.

- Vaikka työmarkkinat pysyivät vahvoina vuonna 2024, **muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvien henkilöiden työllistämispotentiaalia** voidaan hyödyntää paremmin. Näillä henkilöillä on edelleen haasteita työmarkkinoille pääsystä ja siellä pysymisessä. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan puuttua edelleen suureen työvoimapulaa ja pidemmällä aikavälillä kompensoida väestörakenteen kehityssuuntauksesta johtuvaa työikäisen väestön vähenemistä.
- Vaikka jäsenvaltiot tehostavat toimia, joiden tavoitteena on kohdentaa aktiivista työmarkkinapolitiikkaa paremmin, muun muassa työllisyystukien avulla, ja vahvistavat julkisten työvoimapolitiikan kapasiteettia ja palveluntarjontaa, **aktiiviseen työvoimapolitiikkaan käytetyt varat** ovat joissakin maissa edelleen vähäisiä.
- Myös **sukupuolten välisiä eroja** on havaittavissa, ja naisten osallistuminen aktivointitoimenpiteisiin on epätodennäköisempää. Lisätoimet ovat tarpeen aktiivisen työmarkkinapolitiikan kattavuuden laajentamiseksi erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ja muita heikommassa asemassa olevista ryhmistä tulevien henkilöiden osalta.

- Vastentahtoiset tilapäiset ja osa-aikaiset työsuhteet, pimeä työ, näennäisesti itsenäinen ammatinharjoittaminen ja uudet työnteon muodot edistävät edelleen **työmarkkinoiden segmentoitumista**, mikä vaikuttaa puutteisiin sosiaalisen suojelun saatavuudessa, urakehityksessä ja osaamisen kehittämismahdollisuuksissa.
- Vaikka **määräaikaisten työsuhteiden osuus** pieneni vuonna 2024, vähäinen siirtyminen toistaiseksi voimassa oleviin työsopimuksiin ja vastentahtoisesti määräaikaisten työntekijöiden suuri osuus ovat edelleen huolestuttavia seikkoja monissa jäsenvaltioissa.
- **Vastentahtoisen osa-aikatyön väheneminen** lähes kaikissa EU-maissa on positiivista. Joissakin jäsenvaltioissa se koskee kuitenkin edelleen yli 40:tä prosenttia osa-aikaisesti työskentelevistä henkilöistä, erityisesti naisista.
- On havaittavissa laaja-alainen sitoutuneisuus puuttua institutionaalisiin tekijöihin, kuten **verotus- ja työsuhdeturvalainsäädäntöön**, jotka usein edistävät työmarkkinoiden segmentoitumista, ja kannustaa siirtymistä toistaiseksi voimassa oleviin työsopimuksiin. Parhailaan toteutetaan myös toimenpiteitä uusien työn muotojen, kuten hybridi- ja etätyön, sisällyttämiseksi lainsäädäntöön.
- Monissa jäsenvaltioissa on edelleen huomattavasti parannettavaa **verotuksen painopisteen siirtämiseksi työn verottamisesta muihin veropohjiin** sekä vero- ja etuusjärjestelmien suunnittelun tarkistamiseksi tavoitteena lisätä työmarkkinoille osallistumista ja kannustaa pidempiin työaikoihin.
- **Vero- ja etuusjärjestelmien suunnittelua** on vielä parannettava monissa Euroopan maissa, joissa työelämän ulkopuolella olevien, työttömien, pienipalkkaisten ja toisten tulonsaajien työnteon tiellä on edelleen merkittäviä pidäkkeitä. Tämä heikko suunnittelu on myös yksi työmarkkinoilla vallitsevien sukupuolten välisten erojen taustalla olevista tekijöistä, ja se vaikuttaa voimakkaasti kotitalouksien ja erityisesti toisten tulonsaajien työskentelyvalintoihin.
- Koska suhteettoman suuri osa **hoivavastuusta** jää usein naisille, sukupuolten väliset työllisyserot johtuvat monissa maissa riittävien varhaiskasvatus- ja pitkäaikaishoitopalvelujen puutteesta.

3.3 Sosiaalisen suojelun komitean horisontaaliset havainnot

Vuoden 2025 ohjausjakson aikana komitea teki 10.–11. huhtikuuta 11 maakohtaisten suositusten arviointia toimivaltaansa kuuluvilla politiikan aloilla ja käsitteli erityisiä haasteita eläkkeiden, terveydenhuollon, pitkäaikaishoidon, sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden aloilla. Kaikki maakohtaiset arvioinnit perustuivat jäsenvaltioiden raportointiin viimeisimmistä toteutetuista toimenpiteistä, minkä jälkeen muut jäsenvaltiot ja komissio arvioivat kyseisiä toimenpiteitä. Maakohtaisia arviointeja täydennettiin monenväliseen seurantaan kuuluneilla erilaisilla horisontaalisilla osatekijöillä, ja niissä hyödynnettiin sosiaalisen suojelun komitean kokouksissa järjestettyjä temaattisia keskusteluja. Tässä yhteydessä sosiaalisen suojelun komitea kävi maaliskuun kokouksessaan perusteellisen temaattisen keskustelun ikääntyneiden henkilöiden taloudellista toimintaa tukevien toimintapolitiikkojen sisällyttämisestä eläkepolitiikkaan. Komitean huhtikuun kokouksessa järjestettiin kolmikantakeskustelu, jossa tarkasteltiin työvoimapulaa ja osaamisvajetta EU:ssa koskevan vuoden 2024 toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa. Keskustelussa keskityttiin kahteen sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden piiriin kuuluvaan alaan eli pitkäaikaishoidon ja terveydenhuollon haasteisiin, joita tarkasteltiin keskustelemalla toimintapoliittisista muutoksista, joilla tuetaan aliedustettujen ryhmien aktiivointia ja puututaan työvoimapulaan pitkäaikaishoidon ja terveydenhuollon aloilla. Horisontaaliset havainnot perustuvat maakohtaisten arviointien työpajoihin ja mainittujen temaattisten keskustelujen päätelmiin.

Keskusteluissa todettiin, että jäsenvaltiot sovelsivat aktiivisena ikääntymisen osalta politiikkatoimia, joihin kuului

- **Kannustimia työurien pidentämiselle** / eläkkeelle siirtymisen lykkäämistä koskevien kannustimien parantaminen soveltamalla korkeampia eläkkeen karttumisprosentteja + lisäbonuksia / eläke-etuuksia ikääntyviin työntekijöihin, jotka pysyvät työmarkkinoilla yli lakisääteisen eläkeiän.

- **Joustavia vaihtoehtoja siirtyä eläkkeelle:** mahdollisuus yhdistää viimeisinä työvuosina työtulo eläke-etuuksiin ja helpottaa asteittaista eläkkeelle siirtymistä asteittaisen työajan lyhentämisen tai osaeläkkeelle siirtymisen kautta.
- **Mukautettuja kynnsarvoja,** joiden alittuessa lisätulot eivät vaikuta eläkemaksuihin, jotta voidaan poistaa esteet työtulon ja eläkkeiden yhdistämiseltä, johon lisätulojen täysimääräinen verotus tai sosiaaliturvamaksujen täysimääräinen maksaminen ei kannusta.
- **Työvoimakoulutusta ja pätevöitymistukea** aktiivisen työmarkkinapolitiikan puitteissa työttömille ikääntyneille työntekijöille ja irtisanomisuhan alaisille ikääntyneille työntekijöille, ja osana säännöllistä täydennyskoulutusta koko elämänkaaren ajan.
- **Palkkatukia ja tuettuja työsuhteita,** joilla tuetaan ikääntyneiden työntekijöiden integroitumista uudelleen työelämään, sekä työhönpaluumalleja, joilla vähennetään riskejä varhaisesta työmarkkinoilta poistumisesta pitkien, terveysongelmista johtuneiden poissaolojen vuoksi.
- **Työpaikoilla noudatettavia kestäviä käytäntöjä,** joilla puututaan ikääntyneiden työntekijöiden osallistumisen esteisiin useilla aloilla: työpaikkojen fasilitaattorit, digitaidot / digitaaliteknologian käyttö, hybridi- ja etätö, henkilöstökäytännöt ja älykäs ikäjohtaminen sekä kohdennetut toimenpiteet, joilla puututaan ikään perustuvaan syrjintään ja edistetään ikääntyneiden työntekijöiden oikeudenmukaista kohtelua.
- **Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja työehtosopimusneuvotteluja,** joilla parannetaan ikääntyneiden työntekijöiden oikeuksia lakisääteisiä vähimmäisvaatimuksia pidemmälle, mukaan lukien irtisanomissuoja, työturvallisuuden edistäminen ja fyysisten ja psykososiaalisten riskien vähentäminen, ylimääräisten vuosilomapäivien tarjoaminen, palvelusaikaan perustuvat palkat ja lisäoikeudet omaishoitovapaaseen.

Yleisesti ottaen aktiivisena ikääntymistä koskevassa keskustelussa todettiin seuraavaa:

- Ikääntyvää väestöä koskevan **narratiivin ja ajattelutavan muuttaminen** on olennaisen tärkeää sekä yksilötason päätösten että tehokkaiden politiikkatoimien kannalta. Ikääntyneet henkilöt olisi nähtävä pikemminkin arvokkaana voimavarana kuin yhteiskunnalle aiheutuvana rasitteena ottaen huomioon heidän aiempaa parempi terveytensä ja korkeampi elinajanodotteensa.
- Ajattelutapaa olisi muutettava sekä **yksilötason päätösten että tehokkaiden politiikkatoimien** osalta. Yksilötasolla olisi vahvistettava ikääntyneiden henkilöiden itsetuntemusta ja käsitystä omista kyvyistään räätälöityjen täydennys- ja uudelleen koulutuspolitiikkojen avulla, jotta he voisivat sopeutua paremmin muuttuviin työmarkkinoihin ja digitaaliseen ympäristöön.
- Erityisesti esiin tuotujen **terveyteen liittyvien haasteiden** osalta työkyvyttömyyden ehkäiseminen, työpaikalla tehtävät mukautukset ja toimintapolitiikat, joilla varmistetaan onnistunut työhönpaluu pitkän sairauspoissaolon jälkeen, ovat olennaisen tärkeitä.
- **Kannustimissa työuran pidentämiselle** olisi otettava huomioon eri ammattiryhmiin kuuluvien erilaiset valmiudet. Tämä tarkoittaa, että eläkkeelle jääminen nähdään prosessina ja että eläkeväyliä on mukautettava eri uraprofiileja varten.
- **Jotta otettaisiin käyttöön ikäryhmään 60–64 kuuluvien henkilöiden hyödyntämätön potentiaali** heidän työllisyytensä lisäämiseksi erityisesti naisten keskuudessa, olisi toteuttava toimenpiteitä, joilla vastataan hoivavelvoitteisiin liittyviin tarpeisiin ja joita ovat esimerkiksi joustava työaika, osaeläkejärjestelyt ja työelämään integroitumisen helpottaminen hoitovapaan jälkeen.
- ”**Toimenpidepaketin**” olisi sisällettävä **eläke, kohdennettu aktiivinen työmarkkina-, sosiaali- ja tasa-arvopolitiikka, räätälöidyt yrityspolitiikat ja -käytännöt**, mukaan lukien työpaikalla tapahtuva ikäjohtaminen ja ennaltaehkäisevä terveydenhuolto, työmarkkinaosapuolten toiminta sekä terveydenhuolto- ja hoivapalvelujen tarjoaminen.

Työvoimapulan haasteiden osalta jäsenvaltiot toteuttavat politiikkatoimia, joilla

- **Parannetaan koordinoitua asiaankuuluvien palveluntarjoajien kanssa** ja helpotetaan mahdollistavien palvelujen ja peruspalvelujen saatavuutta vähimmäistoimeentulon saajien osalta. Esimerkiksi julkisten työvoimapalvelujen ja etuuksia myöntävien viranomaisten (kansalliset sosiaaliturva-/sosiaalihuoltolaitokset) välille on perustettu palveluväylän tai keskitetyn palvelupisteen kaltaisia rakenteita työnhakijoille ja henkilöille, joilla on sosiaaliseen ja ammatilliseen integraatioon liittyviä haasteita. Toisissa tapauksissa julkiset työvoimapalvelut ovat tehostaneet alueellisella ja kansallisella tasolla tekemäänsä yhteistyötä ja lujittaneet kumppanuuksia kuntien, kansalaisjärjestöjen ja palveluntarjoajien, kuten terveystieteiden, kanssa.
- **Vahvistetaan mahdollistavien ja peruspalvelujen saatavuutta koskevia sosiaaliturvajärjestelyjä** parantamalla koulutusmahdollisuuksia sekä uraohjauksen ja sosiaalineuvonnan saatavuutta, mukaan lukien taloudellinen neuvonta velkaantumisen ehkäisemiseksi. Jotkin jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön säännöksiä, joilla lisätään joustavuutta työnteon ja sosiaalietuuksien yhdistämisessä tietyin edellytyksin, kun taas toiset ovat toteuttaneet tai suunnittelevat toimenpiteitä vähimmäistoimeentulon saajien työnteon kannustimien parantamiseksi.

Todettiin, että

- **Aktiivisen osallisuuden osalta vahvistettiin, että on keskityttävä koordinoituihin lähestymistapoihin** ja että julkisten työvoimapalvelujen yhteistyö ja yhdistäminen muiden (sosiaali)palvelujen tarjoajien kanssa on keskeistä yhdennetyn ja yksilöllisen tuen tarjoamiseksi.
- Aktiivoinnilla on merkitystä paitsi sen taloudellisten perusteiden myös sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kannalta.
- Vähimmäistoimeentulolla **ei pitäisi luoda köyhyysloukkua**, ja tarvitaan kannustavia työvoimapalveluja ja kohdennettua koulutusta, joita tarjotaan yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa.
- On tärkeää **torjua stereotyyppioita**, jotta varmistetaan naisten, maahanmuuttajataustaisten henkilöiden ja romanien aktivointi.
- Lisäksi kannanotoissa korostettiin, että työttömyydestä ja työvoiman ulkopuolelta tapahtuvien siirtymisten olisi johdettava työllistymiseen **laadukkaisiin työpaikkoihin, jotka tarjoavat toimeentuloturvan**, samalla kun vältetään epävarmuutta ja työssäkäyvien köyhyyttä.

- **Pitkäaikaishoito- ja terveydenhuoltoaloilla** on olennaista varmistaa **riittävä ja kestävä henkilöstömäärä** keskittyen muun muassa palkkojen parantamiseen ja myös muihin fyysistä ja henkistä hyvinvointia edistäviin toimenpiteisiin.
- Työvoimapulaan puuttuminen asianomaisilla aloilla edellyttää toimia **nuorten houkuttelemiseksi** alalle kohdennetun ammatillisen peruskoulutuksen avulla, samalla kun nykyiselle työvoimalle olisi myös tarjottava asiaankuuluvaa kohdennettua ja jatkuvaa täydennys- ja uudelleen koulutusta, jossa painotetaan erityisesti digitaitoja.
- Hoitotyö on fyysisesti erittäin vaativaa, mikä lisää ammattitautien, kuten tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja psyykkisten häiriöiden, riskiä. Sen vuoksi toimintapolitiikoilla, erityisesti työterveys- ja työturvallisuuspolitiikassa, olisi pyrittävä ennaltaehkäisevään lähestymistapaan.
- Alojen **investointitarpeet** ovat olennaisen tärkeitä: pieniä pilottihankkeita olisi laajennettava, ja uusien teknologioiden ja innovaatioiden (kuten digitaaliset lääkintälaitteet ja etähoito) tarjoama potentiaali olisi hyödynnettävä kaikilta osin.
- **Alueelliset eriarvoisuudet** palvelujen saatavuudessa ovat haaste, joka on ratkaistava asianmukaisilla toimenpiteillä. Jäsenvaltiot raportoivat useista innovatiivisista lähestymistavoista, kuten liikkuvista klinikoista, terveydenhuollon etäpalveluista ja tehtävien siirtämisestä lääkäreiltä farmaseuteille ja sairaanhoitajille.

Liitteet:

1. Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean sosiaalista lähentymistä koskevien vuoden 2025 arviointien maakohtaiset päätelmät
2. Työllisyyskomitean monenväliseen valvontaan liittyvien vuoden 2025 arviointien maakohtaiset päätelmät
3. Sosiaalisen suojelun komitean monenvälisten täytäntöönpanoon liittyvien vuoden 2025 arviointien maakohtaiset päätelmät